

Samenlezen in de 1^e graad van het secundair onderwijs

School

Go!4cITy (Sint-Jans-Molenbeek) – Secundair onderwijs

Situering van de school

GO!4cITy is een secundaire school met enkel doorstroomfinaliteit. Het is het vroegere Lyceum Martha Somers. De school verhuisde van Laken naar de Picardstraat in Molenbeek, vlak bij de site van Thurn en Taxis. De instroom van de school is de afgelopen 30 jaar sterk gewijzigd en de verschillen tussen de thuiscultuur van de leerlingen enerzijds en die van de leerkrachten en het onderwijssysteem anderzijds zijn gegroeid. In een eerste golf nam het aantal Franstaligen toe, nadien kreeg het GO!4cITy steeds meer leerlingen met een migratieachtergrond.

Beschrijving

Uit de analyse van de Diataaltoetsen blijkt dat een grote groep leerlingen instroomt met onvoldoende leesvaardigheid. De meesten halen niet het referentieniveau dat leerlingen in principe aan het einde van de basisschool zouden moeten hebben. Leerlingen lezen bovendien niet vloeiend. Daarom kiest de school ervoor om in de eerste graad maximaal in te zetten op lezen. Alle leerlingen hebben één lesuur per week tijdens Nederlands een samenleesuur.

Tijdens het samenlezen gebruiken de leerkrachten motiverende teksten om samen hardop te lezen in de klas. De eerste periode ligt de focus op vloeiend lezen: teksten nauwkeurig, automatisch, op tempo en zonder woordherkenningsproblemen lezen met aandacht voor leestekens, pauzes, intonatie en expressie. Dit doen ze door te focussen op hardop lezen, expliciet te ondersteunen en voor herhaling te zorgen. De leerkrachten volgen hiervoor een planning die vooraf werd gedeeld.

Dankzij de planning zit er een opbouw in de aanpak en zijn niet alle samenleeslessen hetzelfde. Geleidelijk aan evolueren de samenleeslessen naar lessen die inzetten op tekstbegrip. De leerkracht staat model en verwoordt daarbij hardop de redeneringen die je als lezer maakt en toont wat je doet om de tekst te begrijpen, zoals een stukje herlezen, de context gebruiken om de betekenis van een woord af te leiden, eens kort tussendoor samenvatten wat je al gelezen hebt, enz. De leerlingen krijgen daarnaast zelf veel oefenkansen, waarbij de leerkracht ondersteunt door onder meer extra instructie te geven en oefenvragen te stellen.

Voorbeeld planning samen lezen: 1ste graad (september)

September	Werkvorm	Tekst
Week 1 (4–8 sep.)	Voorlezen Tip: Om schijnactiviteit te voorkomen laat leerlingen op voorhand een aantal woorden in de tekst aanduiden. Als jij aan het voorlezen bent en je komt aan een aangeduid woord, moeten alle leerlingen dat woord luidop meelesen.	1 ^{ste} jaar:
	Dat zoeken van die woorden in de tekst spreekt overigens ook de technische leesvaardigheid aan.	2 ^{de} jaar:
Week 2 (11-15 sep.)	Voor-koor-zelf Fase 1: voorlezen De leraar leest voor. Leerlingen luisteren actief mee, ze kunnen hiervoor een leeslat gebruiken Fase 2: koor De tekst die je eerst hebt voorgelezen, lees je nu samen met de leerlingen hardop. De leerkracht past zijn/haar leestempo niet aan, maar trekt de leerlingen als het ware mee. De leerlingen zullen dit wat bizar of grappig vinden, maar dat is ook oké. Er mag ook gelachen worden ;-)	1 ^{ste} jaar:
	Fase 3: zelf lezen Laat leerlingen in duo's dezelfde tekst om de beurt een zin voorlezen aan elkaar. In deze fase is het belangrijk dat alle leerlingen actief aan het lezen zijn.	2 ^{de} jaar:
Week 3 (18-22 sep.)	Voorlezen – ‘oeps, vergeten’ De leerkracht leest een tekst voor, maar laat af en toe een woord weg. De leerlingen duiden het vergeten woord in de tekst aan.	1 ^{ste} jaar:
	De leerlingen die het meeste vergeten woorden kan geven aan het eind van de les, wint.	2 ^{de} jaar:

Tips

- Durf schoolbreed een lesuur voor lezen reserveren als de leesvaardigheid van de leerlingen onvoldoende is.
- Koppel geen individuele leerlingevaluatie aan het samen lezen. Creëer een veilig en ontspannen klimaat waarin ook gelachen mag worden.
- Laat leerlingen zelf nadenken over criteria voor vloeiend lezen.
- Maak een gemeenschappelijke planning, dat zorgt voor een lijn in de aanpak.
- Gebruik teksten die je zelf enthousiast maken en deel die met de collega's zodat je niet met dezelfde teksten aan de slag gaat. De site <https://rijketeksten.org/> biedt hapklare geschikte tekstfragmenten. Bij elk fragment staat bovendien een prikkelende vraag die ervoor zorgen dat je de tekst ook diep moet lezen.

Voorbeelden

Nederlands
Mevrouw Fortie

xVOORLEESTIPS

- ❖ **Verspreken is niet erg.** Goed ademen en rustig opnieuw beginnen.
- ❖ **Lees voor zoals je praat.** Probeer niet toneel te spelen. Het gaat niet om leuke stemmetjes of grote gebaren, maar om boeiend voorlezen.
- ❖ **Je kunt wel je stem gebruiken om de sfeer van het verhaal duidelijk te maken.** Je kunt hard (niet te hard) en zacht afwisselen. Je kunt in tempo variëren. Je stem kan bedroefd, blij, boos, dreigend of geheimzinnig klinken, **als het maar past bij het verhaal.**
- ❖ **Luister naar elkaar.** Je kan heel veel leren van elkaar, geef daarom ook feedback als iemand gelezen heeft. Gebruik daarvoor onderstaande tabel.

Als je feedback geeft, zeg je 1 iets wat goed was en geef je 1 werkpunt. **"Het was goed omdat... , probeer de volgende keer..."**

Voorleescriteria	Supert! Geen enkele opmerking!	Goed, af en toe vergeet je hierop te letten.	Oké, maar hier moet je meer aandacht aan besteden.
Ik lees niet te snel.			
Ik spreek duidelijk.			
Ik lees geloofwaardig: alsof ik zelf geloof wat ik lees. Ik lees zoals ik praat.			
Ik hou me aan de tekst. Ik lees wat er staat.			
Ik leg de juiste klemtonen.			
Ik gebruik mijn stem (zacht, fluisteren, tempo variëren, stem om geheimzinnig, dreigend, bedroefd...)			